

Robert Tili
STIHOVI NA STRUJU 2
Antologij(ic)a rok poezije

Robert Tili

STIHOVI NA STRUJU 2

Antologij(ic)a rok poezije

Izabrao, prepevao, i predgovor i beleške
napisao autor

PROMETEJ
2014.

PREDGOVOR

Na ideju da sastavim zbirku prepeva svojih najdražih rok pesama došao sam po okončanju rata u bivšoj, blagopočivšoj mi domovini, Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, 1995/6. godine. S vremenom sam početnu zbirku dopunjavao opširnim opisima nastajanja pesama, dugim biografskim umecima o njihovim autorima i beleškama i fusnotama, pa jeugledala svetlost dana tek 2008. godine, u izdanju mog najdugovečnijeg izdavača, novosadskog «Prometeja», pod imenom *Električna snoviđenja/ Antologija rok poezije*. Zbirka je tako dugo čekala na objavljivanje pre svega zbog originalne, ali komplikovane koncepcije dizajna, koja je iznedrila ogromnu knjižurinu od nekoliko stotina strana, jednako toliko izvođača, autora i dvostruko više pesama. Sve je to zahtevalo ogromna ulaganja, i moja, i dizajnera(knjigu je uz mene dizajnirao i Boris Rajić), i izdavača, mog dragog prijatelja Zorana Kolundžije. Zato je knjiga bila skupa i loše se prodavala mada su je ljubitelji roka, knjiga o njemu i muzikofili dočekali s odobravanjem i ona je postigla svoj cilj, pohvaljena i čitana. Poučen ovim iskustvom, rešio sam da kod svog novopronađenog izdavača, a to je beogradska «Alma» Đorđa Otaševića, pokušam 2010.godine s istim receptom, ali skromnijim ulaganjima. I uspeh je bio potpun: knjiga je dobro prošla i kod kritike, i kod čitalaca. Ovo je knjižica koja je na tragu obe, ali ipak više ove druge naslovljene *Stihovi na struju* (Alma, Beograd, 2011). Dakle, u njoj su prepevi mojih omiljenih pesama koje su pisali, stvorili neki od meni najdražih

rok (kant) autora, od liverpulskih «Bitlsa», do američkih «REM». I nadam se da ćete, dragi čitaoci, uživati u njoj barem upola onoliko koliko sam ja dok sam je stvarao.

Robert Tili,
u Subotici (nekako s proleća),
2011.

Dejvid Krozbi (»Berdsi«): RENESANSNI VAŠAR
David Crosby (»The Berds«): RENESSANCE FAIR*

Mislim, možda sanjam.
Osećam mirise znakova i prostora,
Sa svih pet strana,
U kaleidoskopu boja.
Kažem, mislim da sanjam
Kako prolaze grešne misli,
Smešeći se zahvalno
U neznanim i vetrovitim vlatima
Devičanski isprano
Plave kose, žute boje,
I zovu me zastave
S obala koje nikada neću usniti.

Mislim, možda sanjam
Da u odlomku ropstva blešti sunčev zrak
Na dame iz našeg nezaborava:
Počujte plač vekova
U lelujanju sveća.
Uskoro će uska noć i
Mislim, da ću sanjati.

* Ovo je pesma s meni najdražeg albuma grupe «The Byrds» *Mladi no juče* (*Younger Than Yesterday*), autora Dejvida Krozbija, kultne ličnosti američke kontrakulture i zvuka Zapadne obale šezdesetih godina minulog veka u SAD, nekrunisanog kralja svih hipija, kome je dirljivi omaž odao, »skidajući ga u dlaku«, u ulози Bilija, pokojni filmadžija, fotograf i slikar Denis Hoper (Denis Hopper), u svom takođe kultnom filmu (1969) *Goli u sedlu* (*Easy Rider*, 1969).

Džordž Harison («Bitlsi»): NEŠTO
George Harrison („The Beatles“): SOMETHING

Nešto

U načinu na koji hoda

Uzbuđuje me kao nijedna ljubav mi do sada

Nešto

U načinu na koji me privlači

Čini da nikada nigde ni radi čega ne nestaje nada

Ne želim da je izgubim nikada

Želim da ljubav ne prestane

Nikada

Nešto

U načinu na koji mi se smeška

Ukazuje mi da zna da ne treba mi niko

Nešto u njoj zrači da znači mi toliko

Ne želim da je izgubim nikada

Želim da ljubav ne prestane

Nikada

Pitate me hoće li moja ljubav cvasti

Dakako, dakako

Pitate se hoće li još narasti

Svakako, svakako

Ima nečega u načinu na koji ona sve zna
Nečega u načinu na koji mi se ona da
I ja jednostavno ne želim
Da je izgubim
Baš nikada
I ja jednostavno želim da ljubav ova
Ne prestane nikada

*

* Pesmu *Something* Džordža Harisona, najmlađeg člana liverpulskih «Bitlsa», Frenk Sinatra je nazvao: »...najboljom j.....m ljubavnom pesmom ikada napisanom«. Ona je nastala 1969. godine za potrebe «belog albuma», ali pošto su već sve pesme za njega bile izabrane, kao i za naredni album *Let It Be*, ona je našla mesto na vinilima poslednjeg albuma grupe, sjajnog LP-a *Abbey Road*. To je jedina Harisonova pesma koja je izbila na visoka mesta s obe strane Atlantika, i stavljena na A-stranu bilo kog njihovog singla. I dva glavna autora grupe: Lenon i ser Mekartni složili su se da je to nešto najbolje što je njihov mladi drugar ikada stvorio. Ta pesma je njihova najobrađivanija odmah posle besmrtno Mekartnijeve balade *Juče (Yesterday)*. Pevali su je i svirali takvi velikani kao što su Džejs Braun (čija se verzija najviše dopadala autoru Harisonu.), Širli Bejsi, Elvis Presli, Hulio Iglezijas, Džordž Benson, Džo Koker (koji je svojom obradom, uz originalnu verziju, pobrao najviše uspeha, objavivši svoj «cover» dva meseca pre no što su to «Bitlsi» uradili s izvornom verzijom pesme), Erik Klepton (najbolji prijatelj Harisonov) i mnogi drugi.

Erik Klepton («Derek i Dominousi“): LEJLA
Eric Clapton («Derek & The Dominoes“): LAYLA

Šta činiš kada si usamljena,
Kad nema nikoga ko bi kraj tebe bio?
Bežala si i skrivala se predugo,
Okean samoljublja u tebi se krio...

Lejla, evo me gde vapim, Lejla, životom mi hara suša,
Lejla, samo tebe ište
Ova moja starmala, ispražnjena duša...

Pokušah ti utočište biti, kada čovek te tvoj ostavi,
I poput napuštene bebe, zaljubih se u tebe,
Umesto na nogama, završih dubeci na glavi:
Lejla, evo me gde vapim, Lejla, životom mi hara suša,
Lejla, samo tebe ište,
Ova moja starmala, ispražnjena duša...

*

* Veliki engleski gitarista, kantautor i pevač Erik Klepton imao je za života najvećeg prijatelja u pokojnom gitaristi grupe «Bitlsi» Džordžu Harisonu. Lepuška Peti Bojd, bivša manekenka i foto-model, Harisonova supruga, takođe je bila Kleptonova prijateljica. U trenucima bračne krize, najčešće rame za plakanje Peti Bojd je upravo nalazila kod Klepton, koji se, lagano, beznačajno zaljubio u prijateljstvu suprugu. Bilo je to vreme njegove naizgled unapred izgubljene bitke s alkoholom i teškim drogama, pre svega kokainom i heroinom, ali i kreativno možda najuspešniji deo njegove karijere s konca 60-ih i početka 70-ih godina minulog veka. Tada je radio s pratećom grupom «Derek i Dominousi» i saradivao s gitaristom Djuejnom Oulmenom, genijalnim sologitaristom američkog R&B sastava «The Allman Brothers Band». U tom se druženju nije znalo ko koga više uvažava i ceni, veliča i poštuje: Djuejn Kleptona ili obratno. Djuejn je prekidao turneje sa svojim sastavom da bi odlazio da se sretno s Kleptonom na njegovim koncertima, a Klepton je na kolenima molio svog pajtaša da ostavi svoju grupu i svog mlađeg brata Grega, svoj matični kantri, rok-džez i bluz sekstet i pređe

Daj da nađemo neko rešenje,
Ne reci mi samo da nisam dobar i ubav,
Učini nešto i prekini mi muke, ne reci mi
Da sve tek zaludna je ljubav...

Lejla, evo me gde vapim, Lejla, životom mi hara suša,
Lejla, samo tebe ište
Ova moja starmala, ispražnjena duša...

u «Dominouse» za stalno. Ova fizička i duhovna tortura zaljubljenog Erika Kleptona iznedrila je iz saradnje s pratećom mu grupom i Djuejnom Oulmenom rok himnu *Lejla*, kao i istoimeni album *Lejla i ostale izabrane ljubavne pesme* (*Layla And Other Assorted Love Songs*). Na tom albumu ova tema nalazi mesta i u obradi *Have You Ever Loved A Woman*, Fredija Kinga, u kojoj Klepton grca: »Jesi li ikada voleo ženu... kada znaš da je ona u ljubavi s tvojim najboljim prijateljem, Nju je Klepton komponovao u saradnji s bubnjarem/ klaviristom Džimom Gordonom, sejšn-muzičarem, koji je pre njega radio s Lionom Raselom, Džo Kokerom i grupom «Trefik». Djuejn je dao nemali doprinos nastanku pesme, pogotovo onim čuvenim «slajd» gitarskim rifom. Na koncu je Peti ostavila Džordža i izvesno vreme provela s Kleptonom, da bi se kasnije ponovo vratila svome mužu, koji je tada više nije hteo. I tako su Klepton i Harison ostali drugari do smrti ovog potonjeg, a Peti je zauvek zapamćena kao glavna inspiracija za dve predivne pesme: *Something* svoga muža i *Layla*, njegovog prijatelja Erika Kleptona.

Bob Dylan: LEZI, GOSPO, LEZI
Bob Dilan: LAY, LADY, LAY

Lezi, gospo, lezi, lezi preko mog gvozenog divana,
Ma koju boju zamisliš, ja ću ti je predstaviti,
Lepeza mojih misli je nestvarna, moja mašta nema mana...

Lezi, gospo, lezi, sve popreko gvozenoga tog divana,
Provedi koju uru kraj voljenog svog dragana.
Izvuci mu, gospo, osmeha onoliko
Koliko godina ima dana...

Lezi, gospo, lezi, preko gvozenog mog divana,
Ruke su mi prljave, gospo, al mi duša blista,
A slika tebe na divanu za me je poezija čista,
Lezi, gospo, lezi, preko gvozenoga mog divana...
Do kada da čekam da svane neki davno predskazan nam dan,
Ti si tu i ja sam tu i sanjamo budni jedan te isti san:
Lezi, gospo, lezi, preko mog gvozenog divana.

Ne čekaj nikada više na onog, kako vele, pravog,
Eto pravog pred tobom, musavog, ali živog i zdravog.

*

* Ovu pesmu Bob Dilan je snimio za album kojim je počeo tzv. kantri-rok (country rock) eru i pravac, kako u svom, tako u čitavom rok stvaralaštvu, sa ekipom iskusnih studijskih kantri i vestern muzičara (country& western), i specijalnim gostom u pesmi Devojka sa severa (*Girl From The North Country*), kantri kantautorom Džonijem Kešom (Johnny Cash).

Kompletan album na kojem se nalazi ova prelepa ljubavna pesma *Nebo nad Nešvilom* (*Nashville Skyline*) snimljen je, kako mu i ime govori, u samom središtu kantri muzike, u Nešvilu. Ovu pesmu je od Dilana naručio američki režiser Džon

Hoću da te dodirujem tokom cele noći,
Hoću uz tebe da čekam zoru što će doći: lezi, gospo, lezi,
Preko mog gvozdеноg divana,
Lezi, damo, lezi, ispod mesečevog srebrnog hlada,
Lezi, gospo, lezi, dok noć je ova jošte mlada...

Šlezindžer (John Schlesinger), za potrebe njegovog kultnog filma s kraja 1969. godine *Ponoćni kauboj* (*Midnight Cowboy*). Dilan je zakasnio da je komponuje, pa ga je preduhitrio pevač i kompozitor Hari Nilson (Harry Nilsson), sa svojom obradom divne i evokativne balade Freda Najla (Fred Neil) *Svi ću ćore* (*Everybody's Talking*), koja je u filmu postala noseći muzički song.

Bob Dilan: GOSN DAIRAŠ

Bob Dylan: MR TAMBOURINE MAN

Stander malo, gosn दौरášu, i oてpavaj mi pesmu
Jer nimalo nisam sanjiv i nemam kuda da se denem
Stani malo, gosn dobošaru, oてpavaj mi pesmu
I u zveketavom svitanju pratiću te bogobojažljivo

Premda znam da carstvo predvečerja vratilo se u žalove daleke
Izmigoljivši mi iz šaka, ostavivši me naslepo tu, ukočenog kao
spomenik nesanicu,

Svest me sopstvena opčinjava, čvrst na nogama svojim sam,
No, nikoga da sretnem, a prepotopne ulice premrtve su za
snevanje.

Stander malo, gosn दौरášu, i oてpavaj mi pesmu,
Nimalo snen nisam i nema nikakvog mesta kuda bih krenuo.

Povedi me na putovanje u svojoj čarobno zaljuljanoj barci.
Čula su mi bolno naoštrena, šake mi ne osećaju umor,
Stopala su mi utrnula, tek vršci mojih čizama nestrpljivo ržu,orni
za put.

Spreman sam da se zaputim ma kuda,oran sam za put, spreman
da iščilim,

U sopstvenoj povorci ako si već odlučio da mi začaraš stazu,
Voljan sam da se povinujem, pa me povedi, tako nestajućeg,
Kroz dimne kolutove mojih mnjenja, želja i misli,
Dole, niz maglovite ruševine vremena, daleko iza naslaga
Zamrznutog lišća i korenja ucveljenih trava,
Preplašenih stabala, napolje, na vetrovitu plažu,

Daleko od uvrnutog dosegā pomamnog čemera, tuge i jada, da
plešem
Pod dijamantskim plaštom noći
S jednom rukom visoko uzdignutom u slobodnu tminu,
Ocrtan pozadinom od morskih talasa i pene,
Peskom s cirkuskih šatri koje landaraju u noći,
Sa svom tom beznadežnom hrpom uspomena i sudbe
Strpanom i pometenom duboko pod talase,

Da zaboravim na danas
Do sutra

Barem.

Bob Dylan: ZAKLON OD OLUJE

Bob Dylan: SHELTER FROM THE STORM

Beše to u vremena neka druga, kada mana vrlina bi, a kaljuga –
duga.

Ujahah iz divljine, odrpan i nikakav, al onaj glas i sad se čuje:

»Pridi, da ti dadnem

Zaklon od oluje!»

I ako ikad navratim tu, ceniću i znati da dala mi je kad trebalo je
Sve što se može dati –

U vremena teška kad otac dete odbacuje

Ona dala mi je

Zaklon od oluje.

Ništa rečeno među nama nije, sve tek puka nagovest:

Njen vreli zagrljaj umirujuć kao blagovest –

Iznad mene neba se lome,

Kraj mene zrna zuje, ali ona dala mi je sklonište od oluje.

*

* Na verovatno jednom od tri najbolja, ako ne i najboljem albumu u Dilanovoj muzičko-poetskoj ostavštini, *Krv na šinama* (*Blood On The Tracks*), petnaestom po redu, objavljenom 1975. godine, izdvajaju se mnoge sjajne numere, a posebno ova. Pjesma se može naći i na dva koncertna albuma Boba Dilana *Teška kiša* (*Hard Rain*) iz 1976. i *Live At Budoka* iz 1978. godine.

Može se čuti i u izvornom saundtreku filma *Džeri Megvajer* (*Jerry Maguire*) iz 1996. godine, te u nekim američkim TV sitkomima i serijama s kraja 90-ih godina prošlog veka. Divne obrade pesme imaju «Manfred Mann s Earth Band» na albumu *Soft Vengeance* iz 1996. godine, te vrsna američka crnputa džez pevačica, prelepa Kasandra Vilson (Cassandra Wilson) na albumu *Trbuh sunca* (*Belly Of The Sun*).

Iznenada ja je spazih sred lokvanja i cveća,
Strgnu mi venac od trnja s glave i obasja me sreća,
Usrećila me je, nema se šta kriti:
»Uđi«, reče, »od oluje ću te zaštititi.«

Živim u dalekoj zemlji sada, al uskoro ću opet na put,
Drum preda mnom, nevolje uokolo, odasvud se tutanj čuje,
Al ja znadem: ima neko ko čuvaće me od oluje.

Život se još mnogo puta sa mnom poigrao, tek o koncu život visio
je,
Tek što čovek ovaj nije pao,
Al dok je Boga i nje, večno će tih reči biti:
«Ne boj se, jer ja od oluje ću te zaštititi!»

Elvis Presli: ŽIVEO LAS VEGAS!
Elvis Presley: VIVA LAS VEGAS!

Bleštava svetla velegrada dižu me i peku,
Igre na sreću živce mi seku:
Je li noćas moja noć il koja druga?
Da li noćas srećna zvezda sija na me?
Pare u džepu već me žuljaju,
Prodavci žetona oko mene se šunjaju...
Hiljade poželjnih žena čeka na svog vraga
A ovaj ovde zgodni đavo šunja im se otraga.
Šta bih dao da dan duže od 24 sata traje,
Ma i 40 uri više da mi se daje,
Ne bih trenuo ni na tren,
Živi za trenutak, ta život je sen!
Tu su i ajnc, i poker, i rulet je tu,
Sve što požele srce i razum lud,
Sve što treba novac je i sreća,
Hrabrost i žestina koja je sve veća!
Živeo Las Vegas, živeo Las Vegas!

*

* Ova pesma, koju su zajedno stvorili Elvis Presli i kompozitori Dok Pomus (Doc Pomus) i Mort Šuman (Mort Schuman), naslovna je tema sjajnog filma, jednog od najboljih u gomili koju je pokojni «Kralj» za života snimio, filma *Viva Las Vegas*, iz 1964. godine. U filmu mu društvo, i u pevanju, i u glumi, u naslovnoj ženskoj ulozi pravi prelepa glumica i pevačica En Margret (Ann Margaret). Po Elvisovim rečima, ali i u autobiografiji Preslijeve supru, Prisile *Elvis i ja*, En Margaret je bila najveća Elvisova ljubav, zbog koje se, navodno, raspao i brak sa Prisilom. Iz filma se izdvojio sjajni saundtrek, kao i ova numera, kao singl, ali na B-strani. A-stranu je zauzela Preslijeva obrada hita Reja Čarlsa (Ray Charles) *What d I Say* koju Elvis izvodi u filmu.

Živeo Las Vegas, s neonskim bleštavim svetlima u noći,
Živeo Las Vegas koji zna da uvek ću opet tu doći,
Ko zna kada ću iz njega poć,
Al znam da ubrzo opet natrag ću doć,
Da menjam noć za dan i dan za noć!
Devojke bajne, zarolajte te kockice više i brže,
Zvuk dobitka sitnine iz aparata iz sna me trže,
Nema odmora, nema zastanka, nema sna,
Las Vegas je ovo, samo se za provod zna,
Dajte mi da u kockice dunem,
Par sedmica da sunem,
I na kolenima, obeznanjen od sreće dreknem
Ono što ću zanavek da vam rekнем:
Živeo Las Vegas, živeo Las Vegas!

Kened Hit: PONOVO NA CESTI Canned Heat: ON THE ROAD AGAIN

Sit sam plakanja, al opet sam na cesti,
Ima li žene koja za sto svoj će me posesti?

Moram van grada, ne mogu više tamo,
Buka i bes vladaju svaki dan samo.

Kad prvi put nađoh se na vrelini i snegu,
Sam bejah, ni od koga ne imadoh ni brigu, ni negu...

A mama me moja ostavi kada bejah mali,
Odgaji me strina,
Odreknju se mater mene, govoreći:
«Bogo, daj se smiluj na mog grešnog sina!»

Ne plači, majko, neću više doći,
S novim danom na cestu ću ja poći.

*

* Veliki, ako ne i najveći hit jedne od tri najbitnije američke bluz grupe uopšte »Canned Heat» („Konzervisana Vrelina“), ako uzmemo u obzir da su druge dve bile bend pokojnog usnog harmonikaša Pola Baterfilda »Butterfield Blues Band» i sastav braće Oulmen, pokojnog gitariste Djuejna i klavijaturiste i pevača Grega (Duane, Gregg Allman), »The Allman Brothers Band». Bila je to pesma koju je na stari bluz-tradicional Flojda Džounsa, te pesmu *Big Road Blues* bluzera «stare garde» Tomija Džonsona (Floyd Jones, Tommy Johnson) »nakalemio» i stihove dopisao i malo aranžerski «doterao» lider grupe, usni harmonikaš, gitarista i pijanista Alan Vilson «Slepa Sova» (Al «Blind Awl» Willson). Nju je umesto stalnog pevača grupe »Canned Heat» Roberta Boba Mede Hajta (Robert-Bob-The